

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Tomáše Rychlého a Mgr. Aleše Sabola v právní věci žalobkyně: **Mgr. T. K.**, zastoupená JUDr. Pavlem Dvorským, advokátem se sídlem nám. T. G. Masaryka 588, Zlín, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 5. 3. 2018, č. j. 31 Af 28/2016 – 37,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 5. 3. 2018, č. j. 31 Af 28/2016 – 37, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

[1] Žalobkyně podala dne 25. 3. 2015 přiznání k dani z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2014, v němž jako odčitatelnou položku ze základu daně uvedla úroky z hypotečního úvěru ve výši 72 447 Kč; oprávněnost uplatnění odpočtu úroků z hypotečního úvěru doložila smlouvou o úvěru, potvrzením Hypoteční banky, a.s. (dále jen „banka“) o částce úroků zaplacených v uplynulém kalendářním roce, a listem vlastnictví ohledně nemovitosti, na níž byl hypoteční úvěr poskytnut.

[2] Ze správního spisu plyne, že dne 4. 5. 2015 vyzval Finanční úřad pro Zlínský kraj (dále jen „správce daně“) žalobkyni postupem k odstranění pochybností, aby prokázala, že úvěr, ze kterého uplatňuje odpočet zaplacených úroků, byl v části určené k rekonstrukci (ve výši 1 250 000,30 Kč) a v doplňkové části úvěru (455 335,70 Kč) použit na bytové potřeby v souladu s § 15 odst. 3 a 4 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále jen „zákon o daních z příjmů“).

[3] Žalobkyně reagovala dne 23. 5. 2015 na výzvu správce daně tak, že odkázala na již předložené písemnosti (viz odstavec [1] tohoto rozsudku) s tím, že předložila listiny

požadované zákonem. Kvůli tomu podle ní došlo k přechodu důkazního břemene na správce daně. Uvedla, že povinnost k prokázání uplatněného nároku na odpočet daně splnila tím, že předložila tyto dokumenty, úlohou správce daně pak bylo, aby předložené písemnosti zpochybnil a vyvrátil jejich pravdivost (§ 92 odst. 5 písm. c) zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád (dále jen „*daňový řád*“)). Jelikož žalobkyně nepředložila správci daně žádné nové doklady, vydal správce daně dne 2. 7. 2015 sdělení k výsledku postupu k odstranění pochybností. Žalobkyně ve vyjádření k tomuto sdělení nenavrhla žádné další důkazní prostředky. Správce daně pak dospěl k závěru, že žalobkyně nebyla oprávněna odečíst jako nezdánitelnou část základu daně úroky z části hypotečního úvěru určené na rekonstrukci nemovitosti ani úroky z doplňkové části hypotečního úvěru. Proto rozhodnutím ze dne 29. 7. 2015, č. j. 1423699/15/3301-51525-711132 (dále jen „*prvostupňové rozhodnutí*“), žalobkyni vyměřil daň z příjmů fyzických osob za zdaňovací období 2014 ve výši 6 681 Kč.

[4] Žalovaný rozhodnutím ze dne 18. 2. 2016, č. j. 5656/16/5200-10421-709494 (dále jen „*rozhodnutí žalovaného*“), na základě odvolání žalobkyně změnil prvostupňové rozhodnutí tak, že žalobkyni vyměřil daň z příjmů fyzických osob za zdaňovací období 2014 ve výši 1 236 Kč. Žalovaný se ztotožnil se správcem daně, že žalobkyně neprokázala nárok na odečet úroků z doplňkové části hypotečního úvěru, nikoli již z části hypotečního úvěru účelově určené na rekonstrukci nemovitosti. Oproti správci daně totiž žalovaný dospěl k závěru, že rekonstrukce spadá pod bytovou potřebu definovanou v § 15 odst. 3 písm. e) zákona o daních z příjmů, a proto byla žalobkyně oprávněna odečíst úroky z části hypotečního úvěru použité k tomuto účelu jako nezdánitelnou část základu daně.

[5] Krajský soud v Brně žalobu, kterou žalobkyně brojila proti rozhodnutí žalovaného, zamítl. Předně připomněl, že žalobkyně sama podávala daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2014, nejednalo se tak o případ, kdy by za ni zaměstnavatel (plátce daně) prováděl roční zúčtování záloh a daňového zvýhodnění. Proto také žalobkyně zaměstnavateli neprokazovala nárok na nezdánitelnou část základu daně ve smyslu § 38l zákona o daních z příjmů. Vzhledem k tomu, že sama podala daňové přiznání, byla povinna podle § 92 odst. 3 daňového řádu prokázat všechny skutečnosti, které uvedla v daňovém přiznání.

[6] Krajský soud s odkazem na judikaturu Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu poukázal na to, že výzva k odstranění pochybností obsahovala konkrétní návod, jak žalobkyně měla postupovat, aby odstranila vzniklé pochybnosti správce daně o správnosti jejího postupu při uplatnění snížení základu daně o zaplacené úroky z úvěru. Správce daně uvedl, že jeho pochybnosti mohou vyvrátit doklady o provedených stavebních úpravách nebo doklady prokazující účel čerpání části úvěru označenou jako doplňková část. Žalobkyně však na tuto výzvu reagovala pouze doložením tří listin, které již dříve přiložila ke svému daňovému přiznání. Setrvala tak na argumentaci, že již předložené dokumenty prokazují oprávněnost použití doplňkového úvěru ve výši 455 335,70 Kč na bytové potřeby. Jelikož žádné další důkazy nenavrhla, pochybnosti správce daně neodstranila. Proto také neprokázala oprávněnost uplatnění odečtu úroků z hypotečního úvěru.

pokračování

[7] Proti rozsudku krajského soudu podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížnost z důvodů, které podřazuje pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[8] Stěžovatelka předně namítá nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku, která je způsobena nevypořádáním její žalobní argumentace krajským soudem. V žalobě tvrdila, že předložením listin uvedených v § 38l zákona o daních z příjmů unesla své důkazní břemeno a že výzvou vydanou správcem daně na ni zpět důkazní břemeno nepřešlo. Výzva totiž byla příliš obecná a pochybnosti správce daně nebyly doloženy důkazními prostředky, a proto nemohly zpochybnit důkazní prostředky předložené stěžovatelkou. Podle její žalobní námítky byl správce daně (potažmo žalovaný) tím, kdo neunesl důkazní břemeno plynoucí mu z § 92 odst. 5 písm. c) daňového řádu. V žalobě dále namítala, že bance předložila doklady prokazující oprávněnost čerpání úvěrových prostředků. V opačném případě by jí totiž banka nevydala potvrzení o celkové výši úroků jako položce snižující základ daně dle § 15 odst. 3 zákona o daních z příjmů. K uvedené žalobní argumentaci se však krajský soud nevyjádřil.

[9] Dále stěžovatelka považuje za nesprávný závěr krajského soudu a žalovaného, že § 38l zákona o daních z příjmů dopadá pouze na položky snižující základ daně uplatněné v rámci ročního zúčtování daně u zaměstnavatele. Vzhledem k tomu, že výčet důkazních prostředků nutných k prokázání nároku na snížení základu daně dle § 15 odst. 3 zákona o daních z příjmů obsahuje pouze § 38l téhož zákona, je přesvědčena, že i na ni - jako osobu podávající daňové přiznání samostatně - toto ustanovení dopadá. V opačném případě by bez jakéhokoli přijatelného důvodu docházelo k nerovnému zacházení mezi osobami, které uplatňují nárok na snížení daně u zaměstnavatele, a osobami, které podávají daňové přiznání samostatně.

[10] K otázce nerovného zacházení mezi daňovými subjekty stěžovatelka cituje pasáž z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 3. 2018, č. j. 6 Afs 399/2017 – 26: *„Nelze navíc přehlížet, že v důsledku přístupu zaujatého krajským soudem by bylo se dvěma skupinami daňových subjektů zacházeno rozdílně, a to bez jakéhokoli přijatelného důvodu. Plátcům, jimž byla daň stanovena bez předchozího zajištění, by povinnost zaplatit vyměřenou (doměřenou) daň včetně příslušenství vznikla až po právní moci platebního výměru, tedy v době, kdy by již výše daňové povinnosti byla – alespoň v rámci konkrétního daňového řízení – nezměnitelná. Na druhou stranu, pokud by správce daně vydal ještě před stanovením daně zajišťovací příkaz, který je sám o sobě poměrně závažným zásahem do práv daňového subjektu, hrozil by nucený výkon rozhodnutí ještě předtím, než by daňová povinnost byla s konečnou platností stanovena v odvolacím řízení. To by však bylo porušením zásady rovného zacházení, neboť vydání či nevydání zajišťovacího příkazu před samotným stanovením daňové povinnosti nelze v žádném případě považovat za kritérium, na jehož základě by bylo možné k daňovým subjektům přistupovat rozdílně.“*

[11] Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožňuje s napadeným rozsudkem. Podle něj není důvodná námitka, že rozsudek krajského soudu je nepřezkoumatelný. Ke zbylé kasační argumentaci žalovaný uvádí, že stěžovatelka neprokázala, že finanční prostředky z doplňkové části hypotečního úvěru byly použity na bytovou potřebu v souladu s § 15 odst. 3 zákona o daních z příjmů, tedy že mohla zaplacené úroky odečíst ze

základu daně. Doklady předložené bance ani potvrzení banky nebyly předmětem výzvy správce daně, a proto odkaz stěžovatelky na tyto dokumenty není relevantní.

[12] Stejně tak není podle žalovaného pravdou, že pokud banka vystavila potvrzení o výši zaplaceného úroku, je zřejmé, že stěžovatelka bance doložila veškeré doklady k prokázání použití úvěru na bytovou potřebu. Banka není orgánem finanční správy a postupuje při poskytování úvěru dle soukromoprávních předpisů. Navíc žalovaný připomíná, že hypoteční úvěr nemusí být vázán na konkrétní účel, a že i smlouva stěžovatelky s bankou je formulována široce.

[13] Žalovaný nesouhlasí ani s argumentací stěžovatelky týkající se nerovného zacházení. Je přesvědčen, že správce daně v případech neprokázání tvrzeného nároku na daňové zvýhodnění postupuje vždy stejně. Připomíná také, že stěžovatelka neuvedla, odkud čerpá informaci, že zaměstnavateli by doklady uvedené v § 38l zákona o daních z příjmů stačily. Zaměstnavatel v případě podpisu prohlášení k dani ze závislé činnosti vystupuje v pozici plátce daně, tedy na vlastní majetkovou odpovědnost sráží a odvádí daň. Je tedy na něm, jaké doklady od svých zaměstnanců k prokázání daňových výhod vyžaduje, přičemž podklady uvedené v § 38l zákona o daních z příjmů jsou povinné. V případě podání daňového přiznání však odpovědnost za správnost údajů leží plně na stěžovateli.

[14] Nejvyšší správní soud nejdříve hodnotil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), osobou oprávněnou (§ 102, věta první s. ř. s.), proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu 102 s. ř. s. přípustná a stěžovatelka je řádně zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[15] Napadený rozsudek Nejvyšší správní soud přezkoumal v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

[16] Kasační stížnost je důvodná.

[17] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku, která je podle stěžovatelky způsobena nevypořádáním části její žalobní argumentace krajským soudem (v podrobnostech odstavec [8] výše). Bylo by totiž předčasné zabývat se dalšími kasačními námitkami, pokud by bylo napadené rozhodnutí krajského soudu nepřezkoumatelné.

[18] Nepřezkoumatelná pro nedostatek důvodů jsou zejména taková rozhodnutí, u nichž není z odůvodnění zřejmé, jakými úvahami se soud řídil při hodnocení skutkových i právních otázek a jakým způsobem se vyrovnal s argumenty účastníků řízení (srovnej například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 – 52; všechna rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz).

[19] Nejvyšší správní soud ze soudního spisu ověřil, že žaloba obsahuje následující námitky: (1) postup správce daně a žalovaného, kteří činí rozdíly mezi daňovými subjekty podávajícími daňové přiznání prostřednictvím svého zaměstnavatele oproti subjektům,

pokračování

kterí jej podávají samostatně, představuje neodůvodněné zvýhodnění jedné skupiny daňových poplatníků; (2) z úvěrové smlouvy uzavřené mezi stěžovatelkou a bankou je patrné, že doplňková část úvěru byla poskytnuta pro bytové potřeby, a proto závěr žalovaného, který tvrdí opak, je nesprávný (k tomu v žalobě stěžovatelka cituje ustanovení smlouvy o úvěru ohledně účelu doplňkové části úvěru); (3) stěžovatelka oprávněnost čerpání úvěrových prostředků prokázala již bance, jelikož v opačném případě by jí banka nevydala potvrzení o celkové výši úroků jako položce snižující základ daně dle § 15 odst. 3 zákona o daních z příjmů, a (4) stěžovatelka předložením zákonem požadovaných písemností unesla své důkazní břemeno, a proto bylo na správci daně a žalovaném, aby tyto dokumenty zpochybnili. Správce daně však neuvedl žádné relevantní pochybnosti, které by vyvrátily skutečnosti vyplývající z úvěrové smlouvy a potvrzení vydaného bankou, přičemž žalovaný jeho postup aproboval.

[20] Napadený rozsudek vyjma jeho narativní části, citace relevantní právní úpravy a judikatury, obsahuje pouze vypořádání námitky týkající se rozložení důkazního břemene v daňovém řízení [sub (4) výše]. Krajský soud k této námitce uvedl, že výzva správce daně i přes jistou obecnost odpovídala na otázku, jakou konkrétní okolnost nemá správce daně za prokázanou, a obsahovala také informaci o tom, jakými důkazními prostředky může stěžovatelka pochybnosti správce daně odstranit. Bylo proto na stěžovatelce (jako daňovém subjektu), aby prokázala, že oprávněně snížila základ daně o odpočitatelnou položku. Této povinnosti podle krajského soudu nedostála.

[21] Ke zbylým žalobním námitkám, které jsou shrnuty pod body (1) až (3) odstavce [19] shora, se však krajský soud nevyjádřil, což představuje zásadní pochybení, které způsobuje nezákonnost napadeného rozsudku. Opomenutí těchto žalobních námitek krajským soudem je o to významnější, že tato tvrzení představovala základ žalobní argumentace. Stěžovatelka jimi vyvracela závěr správce daně a žalovaného, že předložením písemností uvedených v odstavci [1] tohoto rozsudku neunesla důkazní břemeno k prokázání svého nároku na snížení základu daně o výši úroků z doplňkové části hypotečního úvěru. Jelikož právě tato otázka je podstatou projednávaného případu, byl krajský soud povinen se těmito námitkami zabývat. Obecné tvrzení krajského soudu, že stěžovatelka neprokázala, že oprávněně snížila základ daně o odpočitatelnou položku, není dostatečnou odpovědí na její konkrétní žalobní tvrzení rekapitulovaná pod body (1) až (3) výše.

[22] Na rámec výše uvedeného Nejvyšší správní soud dodává, že správce daně ve výzvě naznačil svoje pochybnosti (tedy zda prostředky z doplňkové části úvěru byly použity na financování některé z bytových potřeb definovaných v § 15 odst. 3 zákona o daních z příjmů). Nevysvětlil však, z jakého důvodu mu tyto pochybnosti vznikly a v čem konkrétně spočívají (srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 5. 2016, č. j. 8 Afs 76/2015 – 58). Ve výzvě je pouze uvedeno, že součástí spisového materiálu nejsou veškeré podklady prokazující oprávněnost nároku na snížení základu daně. Správce daně však nerozvádí, proč stěžovatelkou předložené podklady považuje za nedostatečné. Stejně tak z obecného požadavku správce daně, aby stěžovatelka doložila „*doklady prokazující účel čerpání části úvěru označenou jako doplňková část*“ není zřejmé, jaké doklady by pochybnosti správce daně odstranily. Z výše uvedených důvodů má kasační soud (oproti krajskému soudu) za to, že výzva nebyla dostatečně určitá, aby umožnila

stěžovatelce odstranit pochybnosti správce daně. Proto jí ani nelze vytýkat, že nenavrhl žádný další důkaz k prokázání oprávněnosti nároku na odečet zaplacených úroků dle § 15 odst. 3 zákona o daních z příjmů nad rámec listin, které již dříve přiložila k daňovému přiznání.

[23] Co se týče kasační námitky ohledně aplikace § 38l zákona o daních z příjmů na projednávaný případ, Nejvyšší správní soud se zabýval tím, zda je možné vypořádat tuto kasační námitku, pokud shledal napadený rozsudek nepřezkoumatelným. Dospěl pak k závěru, že vypořádání této námitky nic nebrání. Stěžovatelka v žalobě tvrdila, že i v případě, kdy podává daňové přiznání samostatně, stačí k prokázání nároku na odečet daně předložit dokumenty podle § 38l zákona o daních z příjmů. Krajský soud jí oponoval s tím, že uvedené ustanovení se aplikuje výlučně na doklady, které předkládají zaměstnanci svému zaměstnavateli jako plátcí daně. Tato argumentace není podle kasačního soudu udržitelná. Naopak je třeba dát za pravdu stěžovatelce, že není možné bezdůvodně zvýhodnit jednu skupinu daňových poplatníků (zde zaměstnanců), kterým by byl stanoven konkrétní rozsah předkládaných dokumentů, jimiž by *prima facie* doložili vznik práva na uplatnění odpočtu úroků z hypotečního úvěru, oproti poplatníkům, kteří si sami podávají daňové přiznání a přímo prokazují vznik uvedeného oprávnění správci daně. Do druhé uvedené skupiny patří i stěžovatelka. Je sice pravdou, že čistě z gramatického úhlu pohledu a za pomoci argumentu *a rubrica* zmíněné ustanovení vskutku míří především na daňové poplatníky a rozsah dokladů poskytovaných zaměstnavateli - plátcí daně. Tento ryze gramatický výklad je však nutno korigovat použitím pravidla zákazu diskriminace mezi daňovými poplatníky, kterým náleží rovná procesní práva (§ 6 odst. 1 daňového řádu).

[24] Kasační soud proto odchylně od závěru krajského soudu uvádí, že v případě stěžovatelky postačovalo, aby oprávněnost nároku na odečet úroků z hypotečního úvěru doložila dokumenty, které vyžaduje § 38l zákona o daních z příjmů. To ovšem nevylučuje, pokud by i po předložení těchto důkazů správci daně vznikly pochybnosti o oprávněnosti tohoto nároku, aby konkrétními výhradami kvalifikovaně zpochybnil skutečnosti prokazované stěžovatelkou a sdělil jí, jak je možné jeho pochybnosti odstranit (k přílišné obecnosti výzvy k odstranění pochybností viz odstavec [22] výše).

[25] Nejvyšší správní soud z uvedených důvodů zrušil rozhodnutí krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V novém řízení je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.); přezkoumá tedy napadené rozhodnutí na základě žalobních bodů, které mu stěžovatelka předložila k přezkumu (viz odstavec [19] tohoto rozsudku) a se kterými se dosud dostatečně nevypořádal. Teprve následně bude moci dospět k závěru, zdali je žaloba důvodná, či nikoli.

[26] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

pokračování

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu